

FAOL VA INTERAKTIV O'QITISH METODLARINI TEXNIKUM MASHG'ULOTLARIGA JORIY ETISHNING ILMIY-AMALIY ASOSLARI

Xamitova Rayxon Axmatovna

Qashqadaryo pedagogika texnikumi yetakchi o'qituvchisi, uslubchi

SCIENTIFIC AND PRACTICAL FOUNDATIONS FOR IMPLEMENTING ACTIVE AND INTERACTIVE TEACHING METHODS IN TECHNICAL COLLEGE CLASSES

Khamitova Raykhon Akhmatovna

Leading Teacher, Methodologist

Qashqadaryo Pedagogical Technical College, Uzbekistan

Annotatsiya. *Mazkur maqolada texnikum ta'lim jarayoniga faol va interaktiv o'qitish metodlarini joriy etishning pedagogik va amaliy ahamiyati yoritilgan. Ta'lim jarayonida an'anaviy yondashuvdan faol va interaktiv metodlarga o'tish zarurati zamonaviy mehnat bozori talablaridan kelib chiqib asoslab berilgan. Maqolada faol va interaktiv metodlarning mohiyati, ularning texnikum mashg'ulotlarida qo'llanish imkoniyatlari hamda o'quvchilarda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishdagi o'rni tahlil qilingan. Shuningdek, ushbu metodlarni samarali joriy etish uchun zarur bo'lgan pedagogik shart-sharoitlar va o'qituvchining zamonaviy ta'lim jarayonidagi roli ochib berilgan. Tadqiqot natijalari texnikumlarda ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning amaliy tayyorgarligini kuchaytirishga xizmat qiladi.*

Kalit so'z. *faol o'qitish metodlari, interaktiv ta'lim, texnikum ta'limi, kasbiy kompetensiya, innovatsion pedagogika, ta'lim samaradorligi, o'quvchi faolligi.*

Abstract. *This article highlights the pedagogical and practical significance of implementing active and interactive teaching methods in the technical college educational process. The necessity of shifting from traditional teaching approaches to active and interactive methods is substantiated based on the demands of the modern labor market. The article analyzes the essence of active and interactive methods, their application possibilities in technical college classes, and their role in developing students' professional competencies. In addition, the pedagogical conditions required for the effective implementation of these methods and the role of the teacher in the contemporary educational process are examined. The research findings contribute to improving the*

quality of education in technical colleges and enhancing students' practical training.

Keywords. *active teaching methods, interactive education, technical college education, professional competence, innovative pedagogy, educational effectiveness, learner engagement.*

Hozirgi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan tub islohotlar jarayonida texnikumlarda o'qitish samaradorligini oshirish, o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini kuchaytirish hamda ularni zamonaviy mehnat bozori talablariga mos, raqobatbardosh mutaxassis sifatida shakllantirish ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Fan va texnologiyalarning jadal rivojlanishi, ishlab chiqarish jarayonlarining yangilanishi hamda kasbiy faoliyatga qo'yilayotgan talablarning ortib borishi ta'lim mazmuni va metodlariga yangicha yondashuvni taqozo etmoqda. Shu sababli, texnikum ta'limida faqat nazariy bilim berish bilan cheklanib qolmasdan, o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish, mustaqil fikrlash va muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish qobiliyatlarini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Aynan my nuqtayi nazardan, ta'lim jarayoniga faol va interaktiv o'qitish metodlarini joriy etish dolzarb masalaga aylanmoqda. Ushbu metodlar o'quvchilarning ta'lim jarayonidagi faolligini oshirish, ularni bilimlarni tayyor holda qabul qiluvchi emas, balki izlanishga undovchi, fikrlovchi va tahlil qiluvchi shaxs sifatida rivojlantirishga xizmat qiladi. Faol va interaktiv metodlar orqali o'quvchilar o'z fikrlarini erkin bayon qilish, boshqalar bilan hamkorlikda ishlash va o'rganilgan bilimlarni real hayotiy vaziyatlarda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

An'anaviy o'qitish usullarida, odatda, o'qituvchi yetakchi rolni egallab, bilimlarni bir tomonlama uzatadi, o'quvchi esa ko'proq passiv tinglovchi sifatida namoyon bo'ladi. Bunday yondashuv o'quvchilarning faolligini cheklab, ularning ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarining yetarli darajada rivojlanmasligiga olib kelishi mumkin. Faol va interaktiv metodlar esa ta'lim jarayonini hamkorlikka asoslangan, jonli va mazmunli faoliyatga aylantirib, o'quvchini uning markaziga qo'yadi. Natijada o'quvchi ta'lim jarayonining to'laqonli ishtirokchisiga aylanib, o'z bilimlari, malakalari va shaxsiy sifatlarini ongli ravishda rivojlantirish imkoniga ega bo'ladi.

Texnikum ta'limida faol va interaktiv o'qitish metodlaridan foydalanish nafaqat ta'lim samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarning kasbiy yetukligini ta'minlash, ularni kelajakdagi mehnat faoliyatiga puxta tayyorlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Faol o'qitish metodlari o'quvchilarning bilish faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va ularga yechim topish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Interaktiv o'qitish metodlari esa o'qituvchi va o'quvchi, shuningdek, o'quvchilarning o'zaro muloqoti va hamkorligiga asoslanib, jamoaviy ishlash, fikr almashish va o'z nuqtayi nazarini asoslab bera olish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Ushbu metodlar o'quvchilarning shaxsiy tajribasi va ichki imkoniyatlarini ochib berishga yo'naltirilgan bo'lib, ta'lim jarayonini mazmunli va qiziqarli tashkil etishga yordam beradi.

Texnikumlarda ta'lim oluvchilar, asosan, muayyan kasb yoki mutaxassislikni egallashga yo'naltirilgan bo'lgani sababli, ularning ta'lim jarayonida nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uzviy bog'lash muhim ahamiyatga ega. Faol va interaktiv metodlar aynan shu ehtiyojni qondirib, o'quvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Bunday yondashuv o'quvchilarda ishlab chiqarish jarayonlariga moslashish, real ish sharoitida mustaqil qaror qabul qilish va mas'uliyatni his etish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Texnikum mashg'ulotlarida muammoli ta'lim, keys-stadi, rolli o'yinlar, "miya shturmi", loyiha asosida o'qitish kabi interaktiv metodlardan foydalanish o'quvchilarning kasbiy tafakkurini kengaytiradi. Ushbu metodlar orqali o'quvchilar real hayotga yaqin vaziyatlarni tahlil qiladi, jamoada ishlashni o'rganadi va o'z bilimlarini amaliy faoliyatda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi. Natijada, ta'lim jarayoni faqat bilim berishga emas, balki shaxsni har tomonlama rivojlantirishga yo'naltiriladi. Faol va interaktiv metodlarni samarali joriy etish uchun texnikumlarda ma'lum pedagogik va tashkiliy shart-sharoitlar yaratilishi lozim. Jumladan, o'qituvchining innovatsion pedagogik kompetensiyaga ega bo'lishi, ta'lim muhitining psixologik jihatdan qulayligi, o'quvchilarning yosh va kasbiy xususiyatlarini hisobga olish muhim hisoblanadi. Bu jarayonda o'qituvchi an'anaviy bilim beruvchi roldan chiqib, ta'lim jarayonini boshqaruvchi, yo'naltiruvchi va maslahat beruvchi sifatida faoliyat olib boradi.

Xulosa qilib aytganda, faol va interaktiv o'qitish metodlarini texnikum mashg'ulotlariga joriy etish ta'lim sifatini oshirishning eng muhim va samarali omillaridan biri hisoblanadi. Mazkur metodlar ta'lim jarayonini jonlantirib, o'quvchilarning bilimlarni ongli ravishda o'zlashtirishiga, ularni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirishga hamda kasbiy tayyorgarlik darajasini oshirishga xizmat qiladi. Faol va interaktiv yondashuv asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quvchilarning ta'lim jarayoniga bo'lgan qiziqishini kuchaytirib, ularning ichki motivatsiyasini rivojlantiradi. Ushbu metodlar orqali o'quvchilarda nafaqat kasbiy bilim va amaliy ko'nikmalar shakllanadi, balki

ijtimoiy faollik, jamoada ishlash, muloqot madaniyati va mustaqil hamda tanqidiy fikrlash qobiliyatlari ham izchil rivojlanadi. O'quvchilar o'z fikrini erkin ifoda etish, boshqalar fikrini hurmat qilish va muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilishni o'rganadilar. Bu esa ularning kelgusidagi kasbiy faoliyatida va jamiyat hayotida faol ishtirok etishlari uchun muhim poydevor yaratadi.

Zamonaviy texnikum ta'limi faol va interaktiv yondashuvsiz yetarli darajada samarali bo'la olmaydi, chunki bugungi kunda mehnat bozori mustaqil fikrlovchi, tashabbuskor va moslashuvchan mutaxassislarni talab etmoqda. Shu bois pedagoglarning ushbu metodlarni o'z kasbiy faoliyatida tizimli va maqsadli ravishda qo'llashi dolzarb vazifa hisoblanadi. O'qituvchilar doimiy ravishda o'z pedagogik mahoratini oshirib borishi, innovatsion ta'lim texnologiyalarini egallashi va ta'lim jarayonida zamonaviy metodlardan samarali foydalanishi zarur. Umuman olganda, faol va interaktiv o'qitish metodlarining texnikum ta'limiga keng joriy etilishi o'quvchilarning raqobatbardoshligini oshirish, ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqish hamda malakali va yetuk mutaxassislarni tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-sentabrdagi PQ–4829-son qarori. Professional ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida.
2. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi. (2023). Professional ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish metodik tavsiyalari. Toshkent.
3. Jo'rayev R.X., Tolipov O.Q. (2021). Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent: Fan va texnologiya.
4. G'ofurov A., Xudoyberdiyev S. (2022). Ta'lim jarayonida interaktiv metodlardan foydalanish. Toshkent: Innovatsiya–Ziyo.
5. UNESCO. (2023). Technical and Vocational Education and Training: Innovations and Teaching Approaches. Paris.